

Ichulehu na mea ai, a he lako i ka ai, i kela la, i keia la. Ina like ka ai ana o na haole me na kanaka maoli, aole loa holo ka lakou hana; nawaliwali loa na kino; a nele no hoi i ka waiwai ole.

E na kanaka Hawaii, e hooponopono hou i ka oukou ai ana. Penei.

1. E hoolako i ko oukou hale i ka ai a me ka ia. Ina i kalua i ka puu mai haawi wale i na makamaka; e kapi i kauwahi i ka paukai, a malama no ka manawa mahope, i ia go ia la aku, ia la aku. Pela no hoi ka ia maoli. Mai waiho hoi i ka poi a awaawa loa. E imi i wahi uala, i kalo pulehu, i kakipi, i ohia, i bini, i akaalai, a pela aku.

2. Eia ka lua, e ai mau i na hora i hoakaia, e like me keia, i ka hora 7, A. M., i ka hora 12 awakea, i ka hora 6 P. M. Mai ai i ke aumoe loa, o kaunaha ka opu i ka wahimoe.

3. E ai pakiko i ka poi; e hookomo pu, i ka uala, kulo, bala, kakipi, ohia bini, palaoa, kulina, ipu pu, ipu haole, a pela aku. Ina he ia ano hookahi ma ia ai ana, pono no E hoao pela, a e ike auanei oukou i ka pono; ikaika na kino; paa me he laau oka la; aole make koke i ka mai; ola loa a haneri makahiki kekahi. E ai hookahi i ka poi i kela la, keia la; elua ai ana, ma na mea e ae.

Eia kekahi pilikia, o ka wahie, e hoolapalapa i ka ai, i kela la, keia; aole wahie. He oiaio no. Aka, he mea ia e paipai ia oukou, o kanu nui i ka laau, i wahie. Mai kanu i ka laau kukui; a le waiwai o ia laau; o na laau e ae no, kupono i wahie.

He hemaheima paha, keia manao o'u; ina ho hemaheima, e hai mai ka mea ike i ka hemaheima.

L.

KA HAE HAWAII.

POAKOLU, IANUARI 14, 1857

NO NA AINA E MAI.

I ke ahiahi o ka la 7 iho nei, ku mai la kekahi moku mai Kaliponia mai, me ka eke Iota no Amerika Huipua a me Europa mai. Aole nui na mea hou.

Amerika Huipua.—Mahope iho o ka pihohoi a me ka haunaele no ke koho ana o ka Peresidena, noho malie loa na kanaka a malama kela mea keia mea i kana hana pono. Aole nae pauaho ka poe i pio ma keia koho ana, e hoomakaukau ana no lakou no ke koho hou ana ma ka makahiki 1860. A pela no hoi ka hana ana ma ia aina.

He Wahine ikaika i ka Hana.—Ke noho nei kekahi wahine ma ka mokupuni o Bate, e pili ana me ka aina o Maine, a oia wale no ma ia mokupuni. He elima eka aina nona, a ua mahi pono ia ka aina e ua wahine la, o ka uala, ke kakipi, bita, ipu, a me ia mea'ku ia mea'ku, na mea i kanu ia. I kakahiaka, hele ua wahine nei i kalawaia, a o na ia i loa, he mea ai nona kekahi, a he mea kuai no kekahi. He waa lillii kona, holo no nae ua wahine la me ka ikaika a me ka makau ole, a holo no hoi kana hana.

Na Bipi Wahine Hana.—Ua loa i kekahi kanaka mahiai ma Kaliponia he mau bipi wahine hana, a ua palau ia e ua kanaka la me kona mau bipi wahine he 75 eka aina; ia manawa no, haawi mai keia mau bipi wahine, i kela la keia la, i waiu maikai a nui no hoi nana. He waiwai maoli io no na bipi wahine hana.

He ahi nui ma ke kulanakauhale o Sirakuse, Nu Ioka, he 100 na hale pau i ke ahi, a o ka poho no ia ahi, he \$1,000,000 no ia.

He Ahaaina Nui. I ka la 7 o Sepetemaba i hala'ku nei, haawi ka Moi Nui o Rusia i ahaaina no na kanaka 200,000! Eia kekahi o na mea ai; he 240 na hipa okoa i kalua ia, he 480 na pai ono, he 28,800 na galani koupa, he 480 na pa keli, he 7,200 na moa, he 1,000 na pelehu, he 1,000 na kaka, he 21,000 na popo berena, he 9,600 popo ano e ae, he 9,600 na uha puua hame, he 46,000 na ohia, he 46,000 na pea, he 46,000 na hua ono, (plum) he 4,000 na bakeke waina. Nui no ka ai; aka, nui loa'ku na kanaka, aole lawa!

He Piliwaiwai ano e.—Mamua ae la o ke koho ana ma Masekuseti, halawai na kanaka hanohano elua, a kamakamailio pu laua no ke koho ana. No ka aoao o Filemona o P., a no ka aoao o Fremont o B.—Ua paa loa ka manao o P. e lanakila ana ko Filemona aoao, a pela no hoi o B. no ka aoao o Fremont; a ae like laua penei: Ina e lanakila ko Filemona aoao, alaila, e haawi aku o B. ia P. i hookahi pahu ohia maikai loa, a e lawe ia ka pahu ohia mai kona hale aku, a hiki i ka hale o P. maluna o ke kaa huila lillii ka lawe ia ana; a pela no hoi ka haawi o P. ia B., ina e lanakila ko Fremont aoao. I ka manawa o ke koho ana, ua lanakila loa ko Fremont aoao ma Masekuseti, a nolaila, hele aku la o P. me ka pahu ohia maluna o ke kaa huila lillii, a loihi ke alanui o ka hele ana a hiki i Bosetona, oia hoi he 31 na mile i kahi i noho ai o B. A i kona hiki ana i kahi kokoke i Bosetona, hele nui na makamaka o P. e halawai mea, a e hooluolu ia ia no kana hana poho wale ana, a akaaka nui lakou no ia hana ano e, a mahalo aku no nae lakou ia P. no kana hana pololei, e like me kana olelo; aka, he manao paa o P. aole e piliwaiwai ma keia hope aku e like me keia.

[Na ka "Hae Hawaii."]

ALOHA OE:—He manao aloha i na hoahanau a pau mai Hawaii a Niihau; aloha oukou me ka maluhia, o ko kakou aloha hookahi: Eia ka'u mea hai aku ia oukou a pau loa, e like me ko kakou hookahi ana iloko o ka Haku, e kukulu ana makou i halepule maikai no Iehova, no ko kakou Akua, no ka mea, ua hina ko makou hale pule kahiko; e hana ana i hale pohaku, i pili laau maluna, i papa malalo, i papa maluna; o kona loa 40 kapuai, o kona laula 27 kapuai, oia owaho. Hookahi umu puna i ka lua, a nni aku na hana i koe e pono ai ka hale o Iehova ko kakou Akua. E na hoahanau a pau mai Hilo a Waioli, mai Kau a Niihau, na ekalesia a pau, owai ko oukou i makemake e kokua mai ia makou ma ka hana ana i ka luakini o Iehova? E ko Lahaina, a me ko Honolulu na hoahanau paha e kokua ia makou; aka, o ka pono loa, e hui no kakou a pau loa, e na makua haiala a pau ma keia pae aina, e hui mai kakou a pau loa, a i ka loa ana o ko oukou dala, e hooili ae oukou i ka makou kumu ia Laiana, ma Waimea i Hawaii, oia ko makou puuku. E like me ka ka Palapala Hemolele, i Koreneto, 10, 24, 16, 20, E kuikahi like kakou a pau. Roma 12: 10, 18, 19. Pela ko kakou pono; e amo kakou i na kaumaha kekahi me kakahi, no ka pono a me ka malu i ko kakou Akua. Aloha oukou a pau loa.

G. S. D. MANUIA.

Kawaihae, 20 Dekemaba, 1856.

HE MELE KANIKAU NA KE KANAKA HAWAII I KA MAKAHIKI 1856.

Ka makahiki 1856, ua hala e aku ia i ka hora o ke aumoe i hala iho nei;

Hele no, hele loa ma ke alanui hoi ole mai.

E ko Hawaii nei, e kanikau kakou; kanikau nui hoi i ka makahiki 1856 i hala aku la.

E hoomanao i na pomaikai he nui i loa mai ia kakou ma kona mau la.

Na mai lele, aole hiki mai—ka wi aole no.

I ka wa maluna o na ale kupikipikio o ke kai na aupuni kaua o Europa,

Aia no ko Hawaii nei maluna o na wai la na malie ia mau la.

Maloko hoi o na ehcu mana o ko kakou mea nana i hana.

E hoomanao kakou ka la 19 o Iune, makahiki 1856, ka la i lawe ai ko kakou Moi i wahine nana. Hookoia ke kanawai o ko Akua,—ka mea hoi ia e paumaele ole ai kahi moe.

Ka nupepa *Hae Hawaii*, ko kakou makamaka aloha.

Hanau mai no ia ma ka makahiki 1856 i hala aku la.

Ka oihana lawe leta ka mea hoi ia e holo ai na hana e pono ai.

Ua holo no ia hana ma kona mau la.

Ka pepa misionari Hawaii ka mea hoi ia e ike ai kakou ka hana a na elele o ke Akua ma na aina pouli. Hanau mai no ia ma ka makahiki 1856 i hala aku la.

Ka Oihana Hoonauao, ua holo no ia hana ma kona man la.

Ka Oihana Mahiai, ua holo no ia hana ma ka makahiki 1856 i hala aku la.

Ko kakou Moi, mai kona wahi kiekie mai, lalau pu mai no ia e kokua ia hana; kahele hoi i kona pae aina e paipai i na hana muikai a me ka oihana mahiai pu no.

Ka oihana hoi e pomaikai ai kakou.

Ko kakou mau pono nui i loa mai ma ke kumukanawai, aole no i hoololiia i kona mau la.

Aole no e pau i ka helu ia na pomaikai i loa mai i ko Hawaii nei ma kona mau la.

E nonoi aku kakou i ke Akua i like ai, a oi ae hoi na pomaikai e loa mai ia kakou mai kona panihakahaka mai ka makahiki 1857.

KANAKA HAWAII.

Waikapu, Maui, 1 Ianuari, 1857.

HANALEI, KAUI, Dec. 25, 1856.

ALOHA KAUA E KA HAE HAWAII:—Ke hai aku nei au i ka helu ana o na malama, a me na la o Hawaii nei. Malia paha aole i lohe nui ia e ka poe opiopio, a me na haole e lawe ana i ka *Hae*, i ko makou helu, a me ko na haole. Eia malalo iho na inoa o na malama a me na la:

Januari, oia o Ikuwa, 30 la.

Feberuari, " Welehu, "

Maraki, " Makalii, "

Aperila, " Kaelo, "

Mei, " Kaulua, "

Iune, " Nana, "

Iulai, " Welo, "

Augate, " Ikiki, "

Sepatemaba, " Kaaona, "

Okatoba, " Hinaialeele "

Novemaba, " Hilinehu, "

Dekemaba, " Hilinama, "

A o keia mau malama he 12 ma ko Hawaii nei helu, 360 la no ia; a o ka na haole mau malama, 365 la no ia, no na malama he 12.

Me ka mahalo, J. W. G. KAIA.